

N:o 8.

Ank. till Riksd. kansli den 25 juni 1887, kl. 1 e. m.

*Konstitutionsutskottets utlåtande, i anledning af väckt motion rörande
ändring i §§ 15, 16 och 18 riksdagsordningen.*

Herr Göransson har i en inom Andra Kammaren väckt, till utskottet öfverlemnad motion, n:o 114, under åberopande af de förslag, han i enahanda syfte förut framlagt för Riksdagen, hemställt,

att §§ 15, 16 och 18 i riksdagsordningen måtte erhålla följande förändrade lydelse:

§ 15. Val till riksdagsmän i Andra Kammaren verkställas inom juli månads utgång näst före början af de tre år, för hvilka valen gälla.

Förordnar Konungen nya val o. s. v. (= nuvarande lydelse).

§ 16. Valen förrättas, för landet, inför domhafvanden medelst elektorer, som utses inför kommunalstämmans ordförande andra måndagen i juli månad näst före början af de tre år, för hvilka valen gälla. För hvarje kommun väljes en elektor och derutöfver, efter folkmängden, en för hvarje fullt tal af ett tusen.

I de valkretsar, som bestå af två eller flera städer, utses inför magistraten, samma dag och tid som här ofvan är stadgadt för landet, en elektor för hvarje stad och derutöfver, efter folkmängden, en för hvarje fullt tal af femhundra. Desse elektorer sammanträda till riksdagsmannaval inför magistraten i den stad inom valkretsen, som största folkmängden eger.

Kommuner, som hafva att gemensamt välja riksdagsman, ega dock begagna det omedelbara valsättet, derest flertalet af de röstberättigade så beslutar. Då förslag härom af de röstberättigade i en kommun väckes medelst beslut, fattadt inför kommunalstämmas ordförande eller magistrat, varder sådant meddeladt Konungens befallningshafvande, som från öfriga till valkretsen hörande kommuner inforrdar de röstberättigades röster och utfärdar kungörelse om utgången efter ty som de flesta afgifna rösterna varit för bifall eller afslag. I sistnämnda fall kan frågan icke förr, än en tid af fem år derefter förflutit, å nyo upptagas. Beslutas åter förändringen, träder den i kraft vid det val, som näst efter en månad från kungörelsens utfärdande inträffar, och gäller för en tid af minst fem år, hvarefter beslut om dess upphörande kan på lika sätt som om dess införande fattas. Vid de omedelbara valen afgifvas rösterna, särskildt för hvarje kommun, inför kommunalstämmas ordförande eller magistrat; och skola för rösternas sammanräknande och fullmagts utfärdande åt den, som de flesta rösterna erhållit, valprotokollen *ofördröjligen* insändas, för kommunerna å landet till domhafvanden och för städerna till magistraten i den stad, som största folkmängden eger, och bör sammanräkningen af rösterna vara verkställd inom åtta dagar efter valets förrättande.

I stad, som o. s. v. (= nuvarande lydelse).

Då det omedelbara valsättet begagnas, skola riksdagsmannavalen förrättas å samma dag och tid, som här ofvan i denna paragraf är stadgadt för val af elektorer.

Hvad i denna paragraf är stadgadt om viss dag för riksdagsmannaval och för val af elektorer eger ej tillämpning å de fall, då Konungen förordnat nya val eller eljest riksdagsman afgår, innan den tid, för hvilken han blifvit vald, tilländalupit.

§ 18. Konungens befallningshafvande åligger att, när val till riksdagsman i Andra Kammaren erfordras, derom underrätta vederbörande valförrättare, som låter tid och ort för valet i kyrkorna kungöra. Der medelbart valsätt eger rum, iakttages att mellan elektorsval och riksdagsmannavalet minst åtta dagar skola förflyta, åliggande det valförrättaren att, der dagen för elektorsvals hållande ej är genom stadgandena här ofvan i § 16 bestämdt, i kungörelsen meddela särskild föreskrift, att detsamma skall hållas minst åtta dagar före riksdagsmannavalet. Skulle i någon församling offentlig gudstjenst ej förrättas å söndag, då kungörelsen bör uppläsas, skall, på presterskapets anmodan, vederbörande kronobetjent kungörelsen skyndsamt kringsända.

För kallelse till o. s. v. (= nuvarande lydelse).

Der elektorsval hållits o. s. v. (= nuvarande lydelse) eller alternativt:

§ 15. Val till riksdagsmän i Andra Kammaren verkställas, för landet inom juli och för stad inom september månads utgång näst före början af de tre år, för hvilka valen gälla.

Förordnar Konungen nya val o. s. v. (= nuvarande lydelse).

§ 16. Valen förrättas, för landet, inför domhafvanden medelst elektor, som utses inför kommunalstämmans ordförande. För hvarje kommun väljes en elektor och derutöfver, efter folkmängden, en för hvarje fullt tal af ett tusen.

Elektorsvalen skola ega rum andra måndagen i juli månad näst före början af de tre år, för hvilka riksdagsmannavalen gälla.

I de valkretsar, som o. s. v. (= nuvarande lydelse).

Kommuner, som hafva o. s. v. (= nuvarande lydelse).

Då det omedelbara valsättet begagnas, skola för landet valen förrättas på samma dag och tid, som här ofvan är stadgadt för val af elektor.

I stad, som har o. s. v. (= nuvarande lydelse).

Hvad i denna paragraf är stadgadt om viss dag för riksdagsmannaval och för val af elektor eger ej tillämpning å de fall, då Konungen förordnat nya val eller eljest riksdagsman afgår, innan den tid, för hvilken han blifvit vald, tilländalupit.

§ 18. Lika lydelse, som här ofvan i första alternativet är föreslaget.

Utskottet delar motionärens tanke om det önskvärda deri, att riksdagsmannavalen omfattas af ett liffigare intresse, än hittills i allmänhet varit fallet, och tror, i likhet med motionären, att detta syfte befordras genom ett stadgande i den rigtning, som af honom angifvits. Erfarenheten har otvetydigt lemnat det vittnesbörd, att deltagandet är allmännare i de val, hvartill förberedelserna i god tid tagit sin början, och den omständighet, att valdagen är i lagen bestämd, kan, enligt utskottets åsigt, icke undgå att tidigare än eljest fästa valmännens uppmärksamhet på det stundande valet. En sådan bestämmelse skulle vidare förekomma det understundom inträffande fall, att valet utsattes till en för valmännen olämplig dag, och de olägenheter, som emellanåt försports af valens sena eller ofullständiga kungörande, skulle försvinna eller åtminstone i väsentlig mån minskas.

För att emellertid i så stor utsträckning som möjligt vinna den önskade fördelen, och då likformighet i lagstiftningen för land och stad naturligtvis är att föredraga, när detta kan ske utan att berättigade intressen kränkas, anser utskottet att en gemensam valdag bör stadgas för hela riket, på sätt motionären föreslagit i sitt första alternativ. I samma alternativ har motionären upptagit den tanke, som af utskottet i anledning af ett liknande förslag uttalades vid 1884 års riksdag, ehuru då visserligen endast med afseende å landsbygden, och såsom valdag föreslagit andra måndagen i juli. Förhållandena hafva emellertid sedan dess så till vida förändrats, att arméns vapenöfningar blifvit utsträckta, hvadan å nämnda dag en hel klass af valmän skulle vara hindrade att deltaga i valet, en anordning, som icke vore med rättvisa och billighet öfverensstämmande. Om tiden för valet alltså bör framskjutas, tror utskottet att, med hänsyn till såväl landsbygdens som städernas förhållanden, det skulle vara lämpligast att bestämma valdagen så nära som möjligt intill den tidpunkt, inom hvilken de allmänna valen enligt lagens föreskrift skola vara avslutade, d. v. s. september månads slut. Då emellertid landstingen taga sin början å tredje eller fjerde måndagen i nämnda månad, torde andra måndagen i september vara den dag, som bäst skulle lämpa sig till att vara gemensam valdag för hela riket.

Emedan gällande bestämmelser i fråga om de medelbara valen enligt utskottets åsigt äro fullt tydliga, och då den förrättning, dervid elektorernas röster afgifvas, i detta fall utgör sjelfva riksdagsmannavalet, anser utskottet att för vinnande af det önskade målet någon ändring i §§ 16 och 18 riksdagsordningen icke erfordras, lika litet som utskottet anser något missförstånd kunna uppstå i fråga derom, att vid omedelbara val den gemensamma valdagen afser den dag, då rösterna af valmännen afgifvas.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt och med anledning af herr Göransson's motion, får utskottet hemställa,

att Riksdagen måtte till hvilande i grundlagsenlig ordning antaga följande förslag till ändring i § 15 riksdagsordningen:

Förslag.

§ 15.

Val till riksdagsmän i Andra Kammaren verk-

ställas andra måndagen i september månad näst före
början af de tre år, för hvilka valen gälla.
Förordnar — — — tiden.

Stockholm den 23 juni 1887.

På utskottets vägnar:

MAGNUS HALLENBORG.

Reservation:

af herrar *von Ehrenheim* och *Sjöberg* emot förslaget att bestämma
andra måndagen i september till valdag äfven för städerna.
